

Schooljaar 2018-2019

Alle scholen in Vlaanderen en Brussel die erkend zijn door het Ministerie van Onderwijs en Vorming zijn verplicht een leerplan te volgen. Dit leerplan is het overzicht van de leerstof die in een klas behandeld wordt. De belangrijkste voorwaarde voor goedkeuring van een leerplan is dat de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die de overheid heeft laten opstellen, er herkenbaar in aanwezig zijn.

Voor de katholieke scholen in Vlaanderen stelt de onderwijskoepel 'Katholiek Onderwijs Vlaanderen' de leerplannen op. Vanaf 1 september 2018 kunnen de kleuter- en lagere scholen van het gewoon onderwijs aan de slag met een nieuw leerplan: **'Zin in leren, zin in leven', afgekort ZILL**. Scholen kunnen zelf beslissen wanneer ze hiermee starten maar de uiterste instapdatum is 1 september 2020. De zeven scholen van onze scholengemeenschap stappen in op 1 september 2018.

1. Een nieuw leerplan voor het basisonderwijs

ZILL is een nieuw leerplan voor het basisonderwijs. Scholen van het buitengewoon onderwijs kunnen ZILL gebruiken als leidraad binnen hun werking als het past binnen het proces van handelingsplanning, en als basis voor hun doelenkader.

ZILL is één leerplan voor kleuter- én lager onderwijs. In de kleuterscholen werkten de katholieke scholen met het ontwikkelingsplan. ZILL vervangt dit ontwikkelingsplan. In de katholieke lagere scholen vervangt ZILL alle leerplannen. De verticale samenhang van de leerstof in ZILL (leerstof over de leerjaren heen) is duidelijker voor leerkrachten. De doelen in ZILL zijn minder gebonden aan de leeftijd van de leerlingen. ZILL vergemakkelijkt het differentiëren en klasoverstijgend (samen)werken.

2. Wat verandert er?

Voor leerkrachten betekent ZILL anders denken en werken. De inhoud van de ontwikkelvelden blijven grotendeels identiek met de vorige leerplannen. Hier en daar zijn er kleine accentverschuivingen, bijvoorbeeld rond duurzaamheid. De leerplandoelen zijn nog steeds gebaseerd op de ontwikkelingsdoelen en eindtermen, die door de Vlaamse regering bepaald zijn. ZILL heeft al rekening gehouden met elementen die in de toekomstige nieuwe ontwikkelingsdoelen en eindtermen aandacht zullen krijgen. De kwaliteit van de vooropgestelde leerplandoelen blijven hierdoor inhoudelijk gegarandeerd.

Leerkrachten zullen op een geïntegreerde manier moeten omgaan met dit nieuwe leerplan. Ze zullen aandacht hebben voor meerdere ontwikkelvelden (de vroegere vakken, attitudes en vaardigheden) tijdens één activiteit. In elke activiteit komen persoons- en cultuurgebonden ontwikkelvelden aan bod (zie verder).

Dit heeft gevolgen voor de evaluatie van kinderen. In het verleden werd vooral productgericht geëvalueerd, dit wil zeggen toetsen en beoordelingen (meestal punten) op het eindresultaat. Procesgerichte evaluatie zal een belangrijker plaats innemen. ZILL zet aan tot ontwikkelingsgericht onderwijs waardoor andere evaluatievormen een plaats innemen in het basisonderwijs; bijvoorbeeld zelfevaluaties, procesevaluaties waarbij bijvoorbeeld samenwerken, probleemoplossend denken, leren leren... aan bod komen. Kinderen krijgen doorheen het proces van leren feedback en bijsturing. Rapporten met 'enkel cijfermateriaal' komen in principe niet tegemoet aan de nieuwe verwachtingen die vanuit ZILL voortvloeien.

Naast de cognitieve aspecten (kennis en intellect) krijgen vaardigheden en talenten meer plaats in het basisonderwijs. Door de 'ZILL-bril' kijken leerkrachten naar de totale ontwikkeling van elk individueel kind. Naast klassikale lessen zullen de kinderen en leerkrachten kansen krijgen om op gevarieerde wijze te leren en te evalueren, waarbij het proces (hoe iets tot stand komt) een belangrijker plaats krijgt.

Enkele voorbeelden:

- In kleine groepjes (groepswork: binnen de klas, de graad of over de leerjaren heen...),
- Met een andere leerling (partnerwerk, tutorwerking (het éne kind begeleidt het andere kind...), elkaars oefeningen controleren...),
- Met bronnenmateriaal (opzoeken in boeken, op de PC, interviews...),
- Experimenteren (onderzoeken, concreet uitvoeren, lukken en mislukken, volharden...)
- Initiatief nemen (leiderschap, sterktes en zwaktes (h)erkennen bij zichzelf en anderen...)
- Communiceren (met leeftijdsgenoten, volwassenen, spreekdurf, communicatievormen, conflicthantering...)
- Respecteren (leerkracht, (mede)leerling, materiaal...)
- ...

3. Wat betekent dit voor de kinderen?

'ZILL-ige' leerkrachten benaderen de kinderen op maat. Kinderen krijgen kansen om andere talenten te tonen en te ontwikkelen. ZILL versterkt de kinderen.

4. Tien ontwikkelvelden

In tegenstelling tot de vorige leerplannen is er nog maar één ontwikkelingsgericht leerplan, vertrekkende vanuit tien ontwikkelvelden: vier persoons- en zes cultuurgebonden ontwikkelvelden.

Persoonsgebonden ontwikkeling

4.1 Socio-emotionele ontwikkeling

Het leren omgaan met eigen gevoelens en behoeften én rekening houden met de anderen, zijn de basis om goed te functioneren in de samenleving.

4.2 Ontwikkelen van een innerlijk kompas

Een positief en realistisch zelfbeeld zijn belangrijk om een eigen identiteit te ontwikkelen. Waarden en normen zijn nodig om verbondenheid op te bouwen met anderen.

4.3 Ontwikkelen van initiatief en verantwoordelijkheid

Ondernemingszin en onderzoekvaardigheden zijn noodzakelijke componenten in het leertraject, evenals de verantwoordelijkheid opnemen voor zelfsturing, een gezonde levensstijl en het zorg dragen voor een duurzame samenleving.

4.4 Motorische en zintuiglijke ontwikkeling

Zich bewust zijn van het eigen lichaam en zintuigen zijn nodig om te bewegen en zelfstandig om te gaan met ruimte en tijd.

Cultuurgebonden ontwikkeling

4.5 Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld

- Vorige leerplannen: Wereldoriëntatie – Bewegingsopvoeding – Relationele vorming –

Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)

- Ontwikkelthema's:

- Oriëntatie op de samenleving: Mensen leven samen en om goed te functioneren binnen deze samenleving zijn er regels, afspraken en vaardigheden nodig.
- Oriëntatie op bewegingscultuur: Spelen, sporten en bewegen bevorderen niet enkel de gezondheid, maar ook de interactie.
- Oriëntatie op tijd: Tijdig aanwezig zijn op een afspraak wordt van mensen verwacht. Een agenda en het inschatten van tijd helpen hierbij. De geschiedenis en evolutie horen ook binnen dit domein.
- Oriëntatie op de ruimte: Om ergens aan te komen moet je de weg kennen en je op een (verkeers)veilige duurzame manier kunnen verplaatsen. Aardrijkskundige kennis en de verkeersregels helpen hierbij.
- Oriëntatie op techniek: We hoeven niet allemaal ingenieur te worden, maar enkele technische kenmerken en natuurkundige verschijnselen helpen om de wereld beter te begrijpen. Duurzaam energiegebruik vindt hier ook een plaats.
- Oriëntatie op natuur: Om zorg te kunnen dragen voor onze planeet, moeten we weten hoe de natuur in elkaar zit en hoe de zon en de maan invloed uitoefenen op de aarde.

4.6 Mediakundige ontwikkeling

- Vorige leerplannen: Mediaopvoeding – Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)

- Ontwikkelthema's:

- Mediawijsheid: Media neemt een steeds belangrijkere plaats in onze maatschappij in. Hoe kan je er positief-kritisch mee omgaan?
- Mediageletterdheid: De mogelijkheden van de verschillende mediamiddelen zijn ruim. Hoe kan je deze inzetten? Welk mediamiddel past het best bij welke situatie?
- Mediavaardigheid: Om de media te ondersteunen, zijn er toestellen ontwikkeld. Hoe kan je deze gebruiken? Hoe kan je digitale informatie- en communicatievaardigheden ontwikkelen?

4.7 Muzische ontwikkeling

- Vorige leerplannen: Muzische opvoeding, met alle deelleerplannen (muzisch taalgebruik, dramatisch spel, bewegingsexpressie, beeldopvoeding en het algemeen deel) – Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)

- Ontwikkelthema's:

- Muzische grondhouding: Eigen muzische talenten en deze van anderen waarderen en durven tonen.
- Muzische geletterdheid: Muziek, dans, drama en beeld aanschouwen, zelf creëren, beleven en herkennen. De eigen expressie durven uiten.
- Muzische vaardigheid: Technische en instrumentele vaardigheden hebben om zelf te creëren en te kijken naar beeldende expressie, dans en drama. Vaardigheden ontwikkelen om zelf muziek te maken en te genieten van muzikale uitvoeringen.

4.8 Taalontwikkeling

- Vorige leerplannen: Nederlands – Schrift – Frans – Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)
- Ontwikkelthema's:

- Talige grondhouding: Taal 'durven' gebruiken, mondeling of geschreven, in het Nederlands of een andere taal...
- Mondelinge taalvaardigheid Nederlands: Om te kunnen deelnemen aan de maatschappij moet je jezelf kunnen uitdrukken en begrijpen wat anderen zeggen.
- Mondelinge taalvaardigheid Frans: In betekenisvolle situaties het Frans gebruiken om jezelf uit te drukken en te begrijpen wat de anderen zeggen.
- Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands: Schriftelijke taal kunnen lezen en begrijpen. Zelf kunnen schrijven, rekening houdend met regels en ervoor zorgen dat de anderen begrijpen wat je schrijft.
- Schriftelijke taalvaardigheid Frans: Eenvoudig geschreven Franse boodschappen kunnen lezen en begrijpen. Franse teksten overschrijven en eenvoudige, functionele boodschappen opstellen met behulp van aangereikte bouwstenen.
- Taalbeschouwing: Nadenken over taal, taalgebruik en communicatie.

4.9 Ontwikkeling van het wiskundig denken

- Vorige leerplannen: Wiskunde – Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)
- Ontwikkelthema's:

- Logisch en wiskundig denken: Logisch nadenken, probleemoplossend denken en verbanden leggen helpen bij het oplossen van wiskundige problemen.
- Getallenkennis: Inzichten verwerven in hoeveelheden, getallen, breuken, procenten... Kunnen schatten en afronden.
- Rekervaardigheden: De juiste rekenmethode kunnen toepassen, uit het hoofd, al cijferend of gebruikmakend van een zakrekenmachine.
- Meetkunde: Inzicht verwerven in meetkundige objecten, relaties, ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijke relaties. Bijvoorbeeld inzien dat een vierkant ook een rechthoek is...
- Meten en metend rekenen: Schatten, vergelijken, nauwkeurig meten, de juiste maateenheid kunnen gebruiken en ermee rekenen.

4.10 Rooms-katholieke godsdienst

- Vorige leerplannen: Godsdienst – Ontwikkelingsplan (kleuteronderwijs)
- Ontwikkelthema's:

- Levensbeschouwelijk, religieus en/of gelovig groeien: In relatie met anderen groeien in zingeving, met behulp van bijbel- en geloofsverhalen.
- Vertrouwen en wantrouwen, mogelijkheden en beperkingen: In vertrouwen naar de toekomst kijken en kansen herkennen om telkens een nieuwe 'start' te mogen nemen.
- Verbondenheid met zichzelf, anderen, gemeenschappen, natuur en cultuur: Groeien...
- Gevoeligheid voor goed en kwaad: Gewetensvol in het leven staan en zich hierbij laten inspireren.

- Openkomen voor geloofstaal, symboliek en rituelen: Vertrouwd worden met christelijke symbolen, tradities, verhalen... waarbij ook gevierd mag worden.

5 Meer info

- <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen>
- <http://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/z/zin-leren-zin-leven-zill>
- <http://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/krachtlijnen-zill>
- <http://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/nieuws/zin-leren-zin-leven-het-buitengewoon-onderwijs>
- <https://www.youtube.com/watch?v=1Dc1zO0QguM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=hFOpr2Ibmkq>